

Doporučující postup

městské části Praha 10 pro ředitele základních škol zřízených městskou částí Praha 10 k ověřování trvalého pobytu zájemců o zápis k základnímu vzdělávání do spádových základních škol

I Základní východiska právní úpravy

1. Upravení povinné školní docházky - § 36 - § 43 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**školský zákon**“).
2. Upravení základního vzdělávání - § 44 – § 56 „**školského zákona**“.
3. Upravení některých aspektů zápisu k povinné školní docházce – vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**vyhláška o základním vzdělávání**“).
4. Určení spádovosti - § 36 odst. 5 školského zákona, dle kterého žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu (§ 178 odst. 2), v němž má žák místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu žáka (dále jen „**spádová škola**“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu [...] ve spojení s odst. 7, dle kterého ředitel spádové školy je povinen **přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu** v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.
5. Povinná školní docházka se vztahuje jak na občany České republiky, tak na cizince pobývající na jejím území, splňují-li podmínky podle školského zákona.
6. Trvalý pobyt občana v České republice definuje zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o evidenci obyvatel**“), kde je v § 10 odst. 1 zakotveno, že „**místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání[...]**“.
7. Práva a povinnosti ředitele školy v procesu přijetí k základnímu vzdělávání - § 46 školského zákona – ředitel školy rozhoduje o právech a povinnostech v oblasti státní správy (podle § 165 odst. 2 písm. e) školského zákona), a je proto vázán také zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**správní řád**“).
8. Posouzení, zdali zájemce spadá pod § 36 odst. 5 ve spojení s odst. 7 školského zákona, je v rámci přijímacího řízení zásadním krokem.
9. Dovození judikatury, že v některých případech (konkrétně ve věcech volebních) je žádoucí posuzovat trvalý pobyt s předpokladem jisté materiální vazby.
10. Požadavek materiální vazby na místo trvalého pobytu naráží na tzv. spádovou turistiku. Ta přináší účelové změny trvalého pobytu dítěte s cílem zajistit přijetí na preferovanou základní školu, avšak bez ohledu na skutečné místo bydliště. Tento trend deformuje princip zákonného přednostního přijímání dětí s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu, definovaný v § 36 odst. 7 školského zákona.
11. Tento rozpor mezi právním výkladem pojmu trvalý pobyt a jeho využitím v praxi však způsobuje právní nejistotu, která může vést k obcházení zákona a tím i k nesprávným rozhodnutím základních škol a jejich ředitelů při zápisech zájemců k základnímu vzdělání.
12. Spravedlivé a efektivní rozdělování a určování kapacit spádových základních škol je jednou z klíčových výzev, kterým musí základní školy (a také zřizovatelé) čelit. Tento doporučující postup dává náhled na možné varianty řešení tzv. spádové turistiky. Jeho cílem je popsat praktické postupy, které mohou pomoci

ředitelům základních škol zřízených městskou částí Praha 10 posoudit přijaté přihlášky a případně identifikovat ty zájemce, kteří nemají být přednostně přijati k základnímu vzdělávání, přestože formálně požadavek § 36 odst. 5 ve spojení s odst. 7 školského zákona splňují.

13. Zavedení tohoto postupu by mělo pomoci rovnějšímu přístupu k základnímu vzdělávání a zamezit praktikám, které ve svém důsledku znemožňují základním školám fakticky plnit povinnosti vyplývající z § 36 odst. 5 ve spojení s odst. 7 školského zákona a směřují proti dlouhodobým zájmům občanů městské části a také městské části jako zřizovatele.

II Zásady posuzování trvalého pobytu

1. Při posuzování trvalého pobytu za účelem spravedlivého a efektivního rozdělování kapacit spádových základních škol je klíčové řídit se nejenom **zásadou zákonnosti, ale také zásadami rovného přístupu a transparentnosti.**
2. Zásada zákonnosti je základní zásadou, která zajišťuje, že všechny kroky procesu posuzování trvalého pobytu jsou plně v souladu s platnou legislativou. Je nezbytné postupovat dle příslušných ustanovení školského zákona, zákona o evidenci obyvatel, správního řádu a dalších souvisejících předpisů, aniž by docházelo k vytváření nových pravidel či kritérií nad rámec zákona.
3. Všichni zájemci musí být hodnoceni dle stejných kritérií, aby se předešlo diskriminaci či upřednostňování. Je kladen důraz na objektivitu a jednotnost posuzování. V rámci toho však nelze rezignovat na specifické situace, jako je například střídavá péče nebo jiné zvláštní důvody. V těchto případech je nutné přistupovat k posouzení s ohledem na nejlepší zájem dítěte a reálné dopady na jeho školní docházku.
4. Postupy ředitelů základních škol musí být jasné a transparentní. Proces posuzování je předem definován a veškeré informace jsou formulovány jednoduchým a přehledným způsobem, aby byly snadno pochopitelné. Zákonní zástupci se mohou kdykoli obrátit na odpovědné osoby s dalšími dotazy.
5. Jakékoliv postupy by měly být prováděny s maximální citlivostí a respektem k právům jednotlivců, přičemž je nezbytné zajistit, aby žádný zájemce nebyl vystaven nadměrnému či neodůvodněnému zásahu do svých osobnostních práv. Požadované dokumenty a informace by měly být omezeny pouze na ty, které jsou nezbytné pro účely ověření, shromažďování nadbytečných údajů je vyloučeno.
6. Neméně důležitá je zásada ochrany soukromí. Posuzování trvalého pobytu musí probíhat v souladu s platnými pravidly pro ochranu osobních údajů, zejména se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů a s Nařízením Evropského parlamentu s Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), aby nedošlo k neoprávněnému zasahování do soukromí fyzických osob.

III Proces ověřování místa trvalého pobytu žáků v rámci přijímacího řízení

1. O přijetí žáků do základních škol rozhoduje ředitel základní školy v přijímacím řízení, které vychází zejména ze školského zákona, vyhlášky o základním vzdělávání a správního řádu. Pro administrativu související se zápisem bude základní škola využívat aplikaci *Zápisy do ZŠ*.
2. U každé podané žádosti o přijetí ředitel základní školy provede základní posouzení náležitostí a v souladu s § 36 odst. 5 ve spojení s odst. 7 školského zákona vyhodnotí, zda se jedná o zájemce s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu či o zájemce umístěného v příslušném obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči (dále jen „**zájemce s trvalým pobytem**“).
3. U těch zájemců, kteří byli vyhodnoceni jako zájemci s trvalým pobytem, provede ředitel základní školy dále ověření, zda se jedná o skutečné místo bydliště zájemce nebo se místo jeví jako účelově změněné, a to zejména pomocí těchto kontrolních mechanismů:
 - ověřit shodu místa trvalého pobytu zájemce s místem trvalého pobytu s minimálně jedním ze zákonných zástupců žáka nebo jiných pečujících osob;

- ověřit poslední změny trvalého pobytu zájemce anebo případně také minimálně jednoho ze zákonných zástupců žáka nebo jiných pečujících osob. Ta by měla být provedena dříve než v posledních třech měsících předcházejících podání přihlášky.
4. Pokud bude zjištěno, že zájemce s trvalým pobytem nesplňuje některou z podmínek podle předchozího bodu 3, je důvodné zabývat se blíže tím, zdali se skutečně jedná o zájemce, který splňuje smysl a účel § 36 odst. 7 školského zákona, tedy zdali se jedná o zájemce, který má být přednostně přijat k základnímu vzdělávání.
 5. Ke každému zájemci bude ředitel základní školy přistupovat individuálně. Pokud zjištěný nesoulad není vysvětlen již v rámci podané žádosti o přijetí, v případě přetrvávajících pochybností může vzniknout potřeba vysvětlení nebo prokázání těch skutečností, které k tomuto nesouladu vedly.
 6. K objasnění situace budou zákonní zástupci zájemce vyzváni formální písemnou výzvou, ve které bude zejména uvedeno, že:
 - v rámci posouzení přihlášky došlo k pochybnostem o faktickém pobytu zájemce, a to včetně bližšího odůvodnění (viz bod III/2 výše);
 - pochybnost může zákonný zástupce zájemce vyvrátit prokázáním faktické povahy trvalého pobytu zájemce nebo uvedením důvodů, které vedly k nedávné změně;
 - popis způsobů nebo dokumentů, kterými lze pochybnost vyvrátit;
 - pokud nebude pochybnost nijak vyvrácena, zájemce nebude považován ve smyslu § 36 odst. 7 školského zákona za zájemce s nárokem na přednostní přijetí;
 - lhůta bude stanovena do 30.4. (s ohledem na průběh přijímacího řízení).

Vzorová výzva je Přílohou č. 2 tohoto doporučujícího postupu.

7. Nad rámec vysvětlení jsou možnými způsoby pro objasnění situace také například požadavky na předložení:
 - nájemní smlouvy k nemovitosti, ve které je evidováno místo trvalého pobytu zájemce (resp. minimálně jednoho ze zákonných zástupců zájemce);
 - výpisu z katastru nemovitostí potvrzující nabytí nemovitosti, ve které je evidováno místo trvalého pobytu zájemce (resp. minimálně jednoho ze zákonných zástupců zájemce);
 - jiných dokumentů, které prokážou faktický pobyt zájemce a zároveň pobyt minimálně jednoho ze zákonných zástupců zájemce.
8. Pokud je v rámci objasnění řediteli základní školy předložen jakýkoliv dokument prokazující oprávněnost trvalého pobytu, ten respektuje, jsou-li v něm znečitelněny osobní údaje nebo jiné skutečnosti, které nemají vliv na objasnění situace.
9. V případě, že nebude dodatečně objasněno, že je trvalý pobyt zájemce faktický, povinnost přednostního přijetí u daného zájemce dle § 36 odst. 7 školského zákona nevznikne. O tomto budou zákonní zástupci zájemce písemně informováni, a to buď samostatným vyrozuměním (bude-li zájemce přesto přijat v rámci dostačující kapacity základní školy) nebo rozhodnutím ředitele základní školy o nepřijetí z důvodu nedostačující kapacity základní školy.
10. Veškerá komunikace je vedena písemně a je evidována.

IV Možné postupy při vyhodnocení trvalého pobytu jako účelově změněného

1. V případě, že má základní škola dostatečnou kapacitu, přijme zájemce vyhodnocené jako případy tzv. spádové turistiky (odpovídají-li jejich žádost ostatním zákonným požadavkům), ačkoliv nemají nárok na přednostní přijetí dle § 36 odst. 7 školského zákona.
2. Pokud v základní škole nejsou žádná volná místa pro přijetí žáků vyhodnocených jako případy tzv. spádové turistiky, základní školy musí zajistit, že právo těchto dětí na vzdělání nebude ohroženo.
3. V těchto případech se ředitel základní školy obrátí na zřizovatele – městskou část Praha 10, odbor školství, a informuje ji o vzniklé situaci a počtu nepřijatých dětí. Zřizovatel následně ve spolupráci s řediteli ostatních základních škol jím zřízenými zajistí přehled o volných kapacitách a tuto informaci předá řediteli základní školy.
4. V rámci rozhodnutí ředitele o nepřijetí zájemce z důvodu nedostatečné kapacity základní školy (neboť neměl nárok na přednostní přijetí podle § 36 odst. 7 školského zákona) bude základní škola zároveň informovat o dostupných volných místech na jiných základních školách, včetně kontaktů na jejich ředitele.
5. Během zápisů k předškolnímu vzdělávání v základních školách zřízených městskou částí Praha 10 bude městská část průběžně sledovat volná místa a v případě potřeby bude ve spolupráci s řediteli ostatních základních škol spolupracovat při umístění žáků v souladu s aktuálními možnostmi.

V Závěrečná ustanovení

1. Tento doporučující postup slouží především jako podpora a návod pro ředitele základních škol zřízených městskou částí Praha 10, kteří se potýkají s tzv. spádovou turistikou. Jeho cílem je nastítnit postupy pro spravedlivé a efektivní rozdělování kapacit spádových škol za současného dodržení platných právních předpisů. Základní školy zůstávají plně vázány ustanoveními školského zákona a souvisejících právních předpisů a tento postup nemá za cíl stanovovat jim nové povinnosti nad rámec zákona.
2. Ředitelé základních škol nadále uplatňují úpravu školského zákona a jsou povinni rozhodnout o přijetí, případně nepřijetí žáků o vzdělávání, v souladu s příslušnou právní úpravou.
3. Tento doporučující postup se analogicky uplatní i na žáků - cizince, a to na občany Evropské unie nebo cizince z jiných zemí, kteří nemají státní občanství České republiky, avšak pobývají na jejím území na základě jakéhokoli pobytového oprávnění (např. víza, přechodného pobytu, trvalého pobytu, dočasné ochrany, azylu) vydaného orgány České republiky dle platné právní úpravy, zejména dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), a kteří současně naplňují znaky tzv. spádových turistů.
4. Tento doporučující postup nabývá účinnosti dnem schválení Radou městské části Praha 10.

Příloha č. 1

Nejčastější situace k posouzení

1. Zájemce ***má trvalý pobyt déle než tři měsíce, a ten se shoduje*** s trvalým pobytem minimálně jednoho ze zákonných zástupců

- nevzniká pochybnost o účelové změně
- základní škola dále postupuje v přijímacím řízení

2. Zájemce ***má trvalý pobyt změněn méně než před třemi měsíci***

- vzniká pochybnost o účelové změně
- základní škola vyzve k objasnění

3. Zájemce ***má odlišný trvalý pobyt*** než minimálně jeden ze zákonných zástupců

- vzniká pochybnost o účelové změně
- základní škola vyzve k objasnění

4. Zájemce ***má trvalý pobyt změněn méně než před třemi měsíci a zároveň má odlišný trvalý pobyt*** než minimálně jeden ze zákonných zástupců

- vzniká pochybnost o účelové změně
- základní škola vyzve k objasnění

Příloha č. 2

Vzorová výzva k objasnění

Jméno a příjmení zákonného zástupce

adresa

V Praze dne

Výzva k objasnění trvalého pobytu zájemce

Vážený/á/i (jméno a příjmení zákonného zástupce

v rámci posouzení žádosti o přijetí Vašeho dítěte (jméno zájemce), (datum narození), (bytem) (dále jen „**zájemce**“) do (název školy), se sídlem (k doplnění), IČO (k doplnění) vznikly pochybnosti ohledně trvalého pobytu zájemce. Tyto pochybnosti se zakládají na následující skutečnosti:

Shoda místa trvalého pobytu zájemce s místem trvalého pobytu s minimálně jedním z jeho zákonných zástupců nebyla prokázána.

NEBO / A

Na základě ověření poslední změny trvalého pobytu zájemce anebo jeho zákonných zástupců bylo zjištěno, že v posledních třech měsících před podáním žádosti o přijetí byla provedena změna trvalého pobytu zájemce anebo jeho zákonných zástupců.

V souladu s § 36 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je ředitel spádové školy povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu. Abychom mohli zájemce o vzdělávání vyhodnotit jako žáka s nárokem na přednostní přijetí dle předchozí věty, je třeba tyto pochybnosti odstranit.

Tímto Vás vyzýváme k písemnému vysvětlení, z jakého důvodu nemá zájemce shodné místo trvalého pobytu s minimálně jedním z jeho zákonných zástupců

NEBO / A byla v posledních třech měsících před podáním žádosti o přijetí provedena změna trvalého pobytu zájemce anebo jeho zákonných zástupců a pokud je to možné, k doložení příslušných dokladů prokazujících fakticitu trvalého pobytu zájemce na Vámi v žádosti o přijetí tvrzené adrese (např. nájemní smlouva, výpis z katastru nemovitostí apod.).

V souladu s § 37 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, Vám k odstranění těchto pochybností stanovujeme lhůtu do (k doplnění).

Písemné vysvětlení spolu s příslušnými doklady doručte buď osobně na adresu školy (k doplnění) v úředních hodinách dostupných na webových stránkách školy nebo po dohodě s ředitelem základní školy nebo prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb na adresu školy, nebo elektronicky na e-mailovou adresu školy..... (k doplnění).

V případě, že Vámi doručeným vysvětlením nebudou pochybnosti o nároku zájemce na přednostní přijetí odstraněny nebo požadované vysvětlení nebude doručeno včas, nebude možné zájemce považovat za žáka s nárokem na přednostní přijetí k základnímu vzdělávání.

jméno a příjmení
ředitel školy